

FITXA POST-ACTIVITAT

DEMOCRÀCIA I FET RELIGIÓS. ELS MODELS DE LAÏCITAT

Dins el Simposi Internacional: *Estat i religions i la seva relació en les democràcies pluralistes actuals*

RELATORIES

Data: 26 de novembre de 2016

Títol de la taula: ***Democràcia i fet religiós. Els models de laïcitat***

Persones que intervenen:

Daniel GAMPER, director i docent del Departament de Filosofia (UAB)
Christian JOPPKE, professor de Sociologia i director de l'Institute of Sociology de la Universitat de Berna
Alessandro FERRARA, Professor de Filosofia Política a la Università di Roma "Tor Vergata"

Introducció:

La laïcitat s'entén com la separació entre l'Estat i les confessions religioses, que les protegeix de les ingerències recíproques. Alhora, exigeix la neutralitat de les institucions religioses i la garantia en l'exercici de la llibertat de consciència i religiosa. A Europa existeixen diversos models de laïcitat que responen a tradicions culturals i religioses diferents. Es pot trobar un model de laïcitat respecte del qual mesurar les laïcitats europees? Quin seria el criteri que s'hauria de privilegiar: la garantia de les llibertats individuals o el manteniment de la cultura pròpia?

Objectius del Simposi:

Estudiar com les diverses versions de la laïcitat mostren una major sensibilitat pel fet religiós i quin és el tractament que mereixen les minories en els diversos contextos sociopolítics.

Reflexionar sobre el pluralisme religiós en les societats democràtiques actuals.

Conclusions de la taula:

Segons Joppke els Estats democràtics i liberals són aquells que tracten de manera igualitària tots els ciutadans ([esquema](#)). Per fer-ho poden utilitzar 2 vies: excloure les religions de les relacions institucionals o bé acceptar la pluralitat de religions. Aquesta segona via suposa un reconeixement públic de les religions i es concreta en un sistema de neutralitat.

A Europa hi ha 2 trets comuns: un grau elevat de secularització de les societats i una inclinació de l'Estat a cooperar amb les esglésies. Una situació que contrasta amb el panorama als EUA on les religions competeixen en el mercat social.

Són 2 també els problemes crítics a què s'enfronta la religió a Europa: la integració de l'islam i la reconciliació entre els vestigis de la cristiandat en les polítiques públiques i les imposicions de la laïcitat. Quant a l'islam, hi ha un contrast entre la bona disposició de les polítiques públiques i la percepció social, en la qual es dona una islamofòbia que s'alimenta d'una minoria musulmana que qüestiona la laïcitat i que acaba condicionant la imatge social de l'islam. No cal perdre de vista que la majoria de musulmans es guien segons valors conservadors: no privatització de la pràctica religiosa, cerca de la visibilitat pública, control de la vida quotidiana.

La solució al segon problema assenyalat per Joppke passa per culturalitzar la religió (destacar els aspectes tradicionals i històrics tot afeblint la seva vessant doctrinal).

Segons el professor Ferrara un model democràtic de laïcitat hauria de tenir els següents 6 aspectes:

1. Igualtat religiosa com a protecció igual per la llei. Les lleis no han de contenir elements religiosos ni laïcitzants ja que això pot ser vist com un atac a la llibertat religiosa.
2. Ciutadans seculars i religiosos comparteixen la càrrega de la traducció de les seves aportacions públiques per garantir que els continguts de les lleis en què es tradueixen siguin comprensibles per tothom.
3. Cal que hi hagi un filtre de les aportacions al debat públic, quan el que està en joc són decisions que afecten a tothom.
4. Es pot assenyalat un límit al dret a expressar-se en l'espai públic per part de les confessions religioses, que serà més estricte en els contextos socials monoconfessionals (una confessió majoritària utilitza la seva situació de privilegi per condicionar les polítiques públiques).
5. Per tal de considerar que una llei sigui completament compatible amb el principi de laïcitat se li pot aplicar el que la jurisprudència americana denomina el "Lemon test": que la llei tingui una finalitat secular, que l'efecte principal de la llei no suposi incentivar o inhibir la pràctica religiosa i que la llei no suposi una ingerència excessiva del govern en afers religiosos.
6. El model ha de ser flexible i no ha de perpetuar relacions tradicionals, ha de disposar de mecanismes que li permetin de renovar-se al ritme marcat pels canvis socials.

Cinc idees clau de la taula:

1. La laïcitat o secularitat no pot tallar els vincles entre l'Estat i les religions. L'administració ha de fer un esforç per no afavorir a les religions majoritàries
2. Discrepància preocupant en la manera com les institucions enfoquen l'islam i com aquest és percebut en la societat
3. Garantir la participació en peu d'igualtat de ciutadans religiosos i no religiosos en el procés legislatiu

4. Mecanismes més rígids en el cas dels contextos monoconfessionals. Les religions majoritàries tendeixen a aprofitar-se de la seva capacitat d'interlocució privilegiada
5. La laïcitat ha d'incorporar mecanismes per mantenir-se flexible davant dels canvis socials

Objectiu de la taula:

La sessió ha permès de valorar quins són els diversos models de laïcitat que es poden utilitzar en el context europeu. Des de la perspectiva sociològica i des de la filosofia política, s'han presentat els problemes socials a què ha de fer front la laïcitat (un conservadorisme musulmà i un biaix laïcitzant de les institucions) i alhora s'han proposat les correccions normatives (igualtat, flexibilitat, atenuació dels biaixos monoconfessionals).

CV ponent o ponents

Daniel GAMPER

Professor de Filosofia moral i política (UAB). Dirigeix el projecte: "Guies per a l'acomodació per motius religiosos". professor visitant de la Universitat Suor Orsola Benincasa (Nàpols). Recerca en l'àmbit de les teories de la democràcia, la política i la religió. Nombroses publicacions sobre el tema.

Web: <http://www.uab.cat/web/el-departament/daniel-gamper-sachse-1260171830723.html>

Christian JOPPKE

Doctor en sociologia. Professor de sociologia a la Universitat de Berna. Els seus àmbits de recerca giren al voltant de la relació entre moviments socials i l'estat, ciutadania i immigració, religió i política i especialment sobre la religió islàmica en les societats occidentals.

Web: http://www.soz.unibe.ch/ueber_uns/personen/prof_dr_joppke_christian/index_ger.html

Alessandro FERRARA

Doctor en Filosofia. Professor de Filosofia política a la Universitat de Roma "Tor Vergata". Director del *Center for the Study of Religions and Political Institutions in Post-Secular Society* de la mateixa universitat. Recerca centrada en les relacions entre religió i política des del punt de vista de la post secularitat.

Web CV: http://didattica.uniroma2.it/docenti/curriculum_vitae/4127-Alessandro-Ferrara